C.C.ONG

AJUDA AL DESENVOLUPAMENT

MEMÒRIA DEL VOLUNTARIAT A NDOKH - SENEGAL

JULIOL - AGOST 2012

Adriana Soria Franch

(asf699@hotmail.com)

ABANS DE MARXAR:

Primer de tot em presento perquè em coneixeu una mica. Sóc l'Adriana Soria Franch, tinc 23 anys i sóc estudiant de 6è de medicina a la Universitat de Barcelona. He participat em diferents voluntariats entre ells fa 2 anys a un projecte ambiental a Nea Makri (Grècia) i formant part els últims 5 anys com a Cap d'un Agrupament de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. L'últim voluntariat que he realitzat ha sigut aquest passat estiu a Ndokh - Senegal de la mà de CCONG i que a continuació espero fer-vos una idea del que ha representat.

Aquestes vacances d'estiu tenia ganes que fossin diferents, que servissin per alguna cosa i va ser així com vaig arribar a la conclusió que volia marxar a l'estranger a conèixer altres parts del món i a conviure amb altres cultures. A més, ja fa uns anys que dedico el meu temps lliure a projectes de voluntariat i per això volia que tingués aquesta vesant humanitària. Després de molts correus electrònics, moltes webs vistes i encara no sé ven bé com, vaig anar a parar a la web de CCONG. Després de trucar per demanar informació em vaig decantar per marxar amb ells. El país en un primer moment m'era una mica indiferent, tenia clar que volia que fos a Àfrica, però no tenia decidit un lloc concret. Després de conèixer els possibles projectes i situacions concretes de cada país africà on podia anar em vaig decantar per Senegal. Els motius de la meva decisió van ser que el projecte era en una zona rural, on hi arriben pocs voluntaris, que l'allotjament era amb una família del poble i per tan podria conviure directament amb ells, i no el més important però si també decisiu el preu més econòmic del bitllet d'avió fins a Dakar i el cost de l'allotjament comparat amb altres capitals africanes.

Després de parlar vàries vegades amb el Rafa i la Pilar de CCONG varem arribar a la conclusió que el meu projecte a Ndokh consistiria en conèixer el sistema sanitari rural de Senegal i oferir el meu coneixement mèdic a les mesures del possible per tal d'ajudar a cobrir les necessitats de la població. Des de la farmàcia del meu poble van fer una donació de molts medicaments que podien ser útils i que vaig fer donació als dos dispensaris on vaig estar (Toucar i Ngonine), a part d'un dispensari de Dakar que vaig visitar el primer dia.

JA A SENEGAL:

Després de molta preparació, nervis, ganes, pors, vacunes i revisar una i altra vegada que tot estigués a punt va arribar el dia de marxar cap a Senegal.

El meu viatge va començar de matinada a Barcelona, una escala interminable a Turquia i per fi Dakar! Eren les 3 de la matinada i plovent! A la porta de l'aeroport de Dakar m'esperava l'Oussmane, ja que els policies no deixen entrar a ningú a dins l'aeroport que no tingui bitllet d'avió. L'Oussmane és el contacte de CCONG a Dakar i és la persona que seria el meu guia els pròxims dies.

Els dos primers dies van ser presa de contacte amb Senegal tot visitant Dakar. Vaig poder veure un dispensari de Dakar que CCONG hi havia col·laborat anteriorment i parlar amb la directora. Allà vaig donar part dels medicaments que portava amb mi. També vaig poder veure una escola que l'Oussmane conjuntament amb un grup de joves senegalesos havien construït. També varem visitar el centre de Dakar i la illa de Goreé amb una llarga història sobre l'esclavitud.

Aquests primers dies van molt bé per "aterrar" a un altre continent, a una altre manera de fer, conèixer algunes de les seves peculiaritats i poder anar acostumant-hi de manera progressiva.

Després d'unes compres d'última hora com galetes per esmorzar, paper higiènic, una mosquitera per dormir... ha arribat l'hora de continuar el viatge cap a Ndokh! Ndokh és el petit poblet a uns 100 km de Dakar i a 20 km de Bambey, on passaré la resta de la meva estada a Senegal.

El viatge va ser una mica llarg i cansat, primer un taxi al sortir el sol des de l'Hostal de Dakar fins a la parada de "7 places" de Dakar, després viatge d'uns 100 km fins a Bambey en un 7 place compartit amb gent senegalesa que fa la mateixa ruta que tu. Bambey és un poble una mica més gran, a peu de la carretera N3. Allà varem comprar un matalàs per tenir lloc on dormir les pròximes setmanes, pa, mangos, aigua potable i algunes coses més que no es poden trobar a Ndokh i que la família d'acollida sempre agraeix. Després varem agafar un altre taxi per arribar a Ndokh, són uns 20 minuts de trajecte accidentat per camí de sorra, ple de bassals gegants (si plou) i on avancen les "charets" (carros de cavalls o ases) trepitjant els cultius del costat del camí. Tota una experiència, i només és el primer dia!

Un cop arribo a la casa d'Ndokh, és com una bogeria col·lectiva, tots els nens, que en són moltíssims, venen corrents a veure'm, amb un somriure d'orella a orella. De seguida tots donen un cop de mà per ajudar a descarregar el taxi. Des d'un primer moment em sorprèn la gran hospitalitat amb la que em reben i m'ajuden en tot el que puc necessitar. Allà conec a dues voluntàries que porten 3 setmanes duent a terme el seu projecte d'educació esportiva i sanitària en nens de la zona. Va ser una gran sort coincidir amb elles dues, perquè a part de connectar des de el primer moment, parlen el mateix idioma que jo i després de dies fent-me entendre amb un francès bastant pobre i utilitzant nombrosos signes i gestos (tota una experiència també), vaig poder preguntar més detalls del funcionament de la família i de totes les coses en general i poder entendre-ho tot a la primera!

Els dos primers dies a Ndokh van ser presa de contacte amb la família i amb el poble en general, ja que tots venen a saludar-te i a coneixe't. També vaig poder visitar i

conèixer el dispensari de Toucar i d'Ngonine on estaria desenvolupant el meu projecte. A part de visitar l'escola de Toucar i voltants d'Ndokh, tot amb l'ajuda de l'Oussmane. El principal problema que hi ha és l'idioma, ja que entre el poc francès que parlo jo i que ells parlen Wolof, Serer i poc francès... però si que és veritat que si tothom posa de la seva part per fer-se entendre (i és el que feien sempre) no resulta ser un gran problema. Al final fins i tot vaig aprendre algunes paraules en Serer (gràcies a la paciència dels més petits de la casa, que eren els meus professors) i més o menys per la situació, context i entenent paraules soltes, podies arribar a entendre el que et deien. El somriure de la gent autòctona quan et parlaven en Serer i tu els entenies és algo que no té preu.

Un altre problema amb el qual em vaig topar, i això si que ho va ser, va ser que al mes de Juliol i Agost, a les zones rurals, la població està en plena època de cultiu del camp, per tal de poder aprofitar les pluges abundants i gairebé diàries que hi ha aquesta època de l'any (el que ells anomenen "hibernage". Això vol dir que els carros o "charets", únic medi de transport de la zona, està ocupat anant al camp cada dia a treballar. Després de molt dialogar i buscar possibles solucions amb els homes de l'associació Jambugum (una espècie de associació de veïns d'Ndokh amb la qual col·labora CCONG), els quals sempre estan disposats a facilitar-te l'estada en tot el que puguin, varem arribar a la conclusió que cada dia es tornaria una família diferent i em portarien al dispensari de Toucar a primera hora del matí (abans d'anar a treballar al camp) i em recollirien al dispensari a última hora de la tarda (18 - 19h) quan ja haguessin tornat del camp. Amb aquest punt solucionat va començar per fi la meva feina al dispensari de Toucar, que és el més gran de la zona i cobreix a diversos pobles, entre ells Ndokh.

El dispensari de Toucar consta d'un edifici amb dues consultes; una on vaig passar la major part del temps i on el doctor passava visita, i una altra consulta on l'infermer/a feia control de les gestants i nounats. Davant hi ha un altre edifici amb una sala d'espera de dimensions considerables coberta, la farmàcia / magatzem i una sala de cures. Al costat hi ha un altre edifici amb una sala on hi ha un grup de recerca fent estudis sobre la grip i una sala d'ingrés amb 3 llits.

RÉPUBLIQUE DU SENEGAL
POSTE SANTE TOUCAR

El recinte del "poste de Santé de Toucar" també inclou una maternitat (a l'altre costat del carrer). Consta de dues sales de part, però només una està operativa, i una sala amb uns deu llits on estan les mares que han acabat de donar a llum amb els nounats durant menys de 24 hores. El part és assistit per llevadores, i el metge o infermer/a fa el reconeixement del nen i de la mare a les hores del naixement.

Diàriament acudeixen al dispensari més de 50 pacients entre visites i cures. Treballen sense parar fins aproximadament quarts de dues que és més o menys quan ja s'han acabat tots els pacients. A la tarda tornen a obrir de 16 a 18, però si hi ha qualsevol urgència els pacients poden anar directament a la casa del doctor, que està contigua al dispensari i ell els atén. La sanitat a Senegal és privada, cada pacient paga un "tiquet" per visita, un altre per cura i un altre per la medicació o material de cura que poden necessitar. Això fa que els pacients no vagin al metge fins que no fa dies que estan malalts o tenen ferides de dimensions considerables que no poden "curar" a casa.

La feina que jo realitzava diàriament era passar visita amb el metge (ja que era imprescindible la presència d'un traductor serer - francès - serer). Entre tots dos discutíem els casos, exploràvem al malalt i decidíem el tractament a fer. Per mi, aquesta part va ser molt enriquidora ja que sense medis tècnics per diagnosticar o fer segons quins tractaments la medicina és molt diferent a la que estic acostumada a Barcelona, però no menys medicina. Altres dies ajudava a la sala de cures, on realitzava les cures de les ferides dels pacients, sutures, injeccions... A la sala d'ingrés només s'ingressava els pacients que venien molt deshidratats o amb malària greu i necessitaven tractament intravenós. L' ingrés durava unes hores i ja a la tarda, quan havia passat tot el líquid intravenosament se'ls donava l'alta a casa. Durant la meva estada només vaig viure una urgència "vital" i era un nen que va venir molt deshidratat degut a una diarrea d'una setmana de duració i que van evacuar en la única ambulància de la zona (i també un dels pocs cotxes de la zona, per no dir gairebé l'únic) fins a l'hospital de Fatick, on hi ha més medis tècnics. Les patologies que veiem majoritàriament eren: deshidratació, diarrees, malària, grip i infeccions cutànies. Vaig deixar part dels medicaments amb els quals vaig viatjar en el dispensari de Toucar, sobretot els de administració intravenosa i els que eren útils per patologia més complexa que derivaven directament a aquest dispensari des de els altres dispensaris més petits.

Un dels dies més esgotador i a la vegada més útil que vaig viure va ser el dia de la campanya vacunal de Toucar. A primera hora del matí ja hi havia la sala d'espera

plena de nens amb les respectives mares que es venien a vacunar. Com que també hi havia altres pacients, el doctor passava visita a aquests mentre jo i una infermera vacunàvem als 93 nens en un sol matí! Les vacunes sí que són gratuïtes a Senegal, fins als 9 mesos d'edat, després, si es volen seguir vacunant han de pagar, motiu per el qual, gairebé ningú és vacunat després dels 9 mesos.

Els dies que la charet em venia a buscar tard, la família del metge m'acollia a casa seva per dinar i descansar. És una família encantadora (com totes amb les que vaig coincidir a Senegal) i que em feien sentir com a casa. A més, tenen televisió!! Va ser la única que vaig veure fora de Dakar, encara que sembli mentida, sempre va bé descansar una mica en un sofà tot veien la televisió (pel·lícules, sèries, notícies...)

Els dies que no tenia "charet" disponible per anar al dispensari de Toucar anava al dispensari d'Ngonine, que hi ha a uns 20 minuts caminant pel camp des de la casa d'Ndokh. Allà el volum de pacients era molt menor, però el doctor que hi havia molt simpàtic i humà. Ell no feia pagar el "tiquet" reglamentari si el pacient deia que no ho podia pagar, igual feia amb els medicaments necessaris per el tractament. Per aquest mateix motiu vaig deixar gran part dels medicaments que jo havia portat des de Catalunya a aquest dispensari. Malgrat la manca de pacients en aquest dispensari, també m'agradava anar-hi per mantenir converses llargues amb el doctor sobre el sistema sanitari a Senegal i a la vegada s'interessava molt per conèixer el sistema sanitari europeu, concretament el català i jo encantada d'explicar-li.

Els caps de setmana els dedicava a passar temps amb la família, ajudant amb les tasques de la casa com ara rentar roba, estris de cuina, cuinar... també jugar amb els nens i ensenyar-los alguna cosa com ara els números i algunes paraules en francès que els serien útil per a la escola (ja que el sistema educatiu a Senegal el fan en francès, mentre els nens a casa parlen en Serer o altres llengües depenent de la ètnia

a la qual pertanyen). També anava al pou a buscar aigua amb la filla gran de la família. Era una de les tasques que m'agradava especialment perquè allà ens trobàvem amb altres dones o noies del poble que també anaven a buscar aigua i compartia temps amb elles, a part de poder ajudar d'alguna manera a la família que m'acollia. En el temps que estava per casa, els nens s'acostaven a mirar molt curiosament cada cosa "nova" que veien i no havien vist mai, com ara els llibres que jo duia per estudiar, els bolígrafs, subratlladors, retoladors i ja ni mencionar el reproductor de música o la càmera de fotos, que fascinava a petits i grans. Sempre volien veure tota fotografia que feia.

Una de les anècdotes que més recordaré va ser una tarda que no estàvem fent res i els nens s'avorrien mentre els grans estaven al camp treballant. Vaig veure per allà unes quantes ampolles de plàstic escampades pel terra, i vaig tenir la idea de construir una espècie de cotxe molt rudimentari amb l'ampolla, quatre taps i uns quants pals. Els nens estaven tan orgullosos d'aquell regal, que en vaig haver de fer un parell més i l'anaven ensenyant a tothom que passava per allà amb un orgull i un somriure d'orella a orella. És un d'aquells moments crec que em quedaran marcats per sempre. I aquí els dos "grans" models de joguines inventades....

Un parell de dissabtes vaig aprofitar per anar a Bambey, poble a uns 20 km d'Ndokh on hi ha Internet i així poder "connectar" amb el món occidental i enviar notícies als de casa. També és el poble on es poden comprar galetes, begudes, mango, pa... a Ndokh no hi ha botigues, i per esmorzar, la família sol menjar el que ha sobrat de sopar amb kinkilibar (una espècie de tè). Per dinar solien menjar arròs amb verdures i peix, i per sopar o mill amb peix o gallina i verdures, o pasta amb ceba, patates fregides i ous durs. El menjar està prou bo, el problema és la monotonia, però és algo que es pot "aguantar" fàcilment.

Els dijous és el dia setmanal del mercat a Mbafey, un poble més gran a 1 hora amb charet des d'Ndokh. És un mercat molt gran, on vaig acompanyar en un parell d'ocasions a la mare de la família (la Siga), que hi anava cada setmana a comprar el que necessitava. És un mercat amb molta gent per tot arreu, i on es pot comprar gairebé de tot, tot distribuït per diferents zones: la de la fruita, el peix, la verdura, la roba, el pa, els sabons...

I així van anar passant els dies fins que va arribar l'últim. En part tenia ganes de tornar a casa per la falta de comoditats (un llit en condicions sense goteres just a sobre, aigua corrent, electricitat...) però per altra part m'hagués quedat a Ndokh molt temps més, ja que hi estava molt a gust i cada dia em sentia més integrada amb la família i el poble en general, em sentia com una més.

La meva última nit, les dones de l'associació Jambugum em van fer una festa de comiat que consistia en fer càntics i balls típics serers (la seva ètnia) per desitjar-me bon viatge, donar-me les gràcies pel que jo havia fet i al cap i a la fi celebrar la meva estada a Ndokh. Va ser molt emotiu i realment ho vaig agrair moltíssim.

Per tornar a Dakar, l'Oussmane em va venir a recollir a Ndokh. Varem agafar un autobús que passa diàriament fins a Bambey a primera hora del matí i després un altre autobús des de Bambey fins a Dakar. Ja un cop arribats a Dakar varem visitar el centre que em faltava per visitar, la universitat i acabar de comprar quatre records que volia endur-me de Senegal. Ja a la nit, direcció a l'aeroport de Dakar per posar fi a aquest grandíssim i inoblidable voluntariat.

El moment més dur va ser quan la tarda abans de marxar d'Ndokh vaig començar a fer la motxilla i el Matias, un dels nens de la família i amb el qual m'havia relacionat molt, va veure que jo també marxava (després que setmanes abans ho fessin la Mireia i la Vanesa, les altres dues voluntàries que havíem coincidit un dies i amb les quals ell també havia tingut molta relació) i va marxar corrents a una cantonada plorant... em va arribar molt profundament la seva imatge de tristor, ja que jo tampoc volia marxar però havia arribat el moment. A part, moments després, la Siga (la mare de la família) m'ajudava a fer la motxilla, com faria la meva mare d'aquí! És dur acomiadar-se de la Siga, el Paul (els pares), l'Anna, Damien, Leopold, Antoaine, Matias, Andre i petit Paul (els 7 fills) i tots els habitants d'Ndokh en general, sabent que possiblement no els tornaràs a veure i recordar com ells t'han tractat des del primer minut com un membre més de la comunitat sense coneix-te de res.

Realment no tinc paraules per descriure el que sento per ells i com m'han obert els ulls, ja que ells no tenen les comoditats que tenim nosaltres a occident, però per altra banda sempre tenen un somriure a la cara i et donen amb les dues mans fins i tot allò que no tenen. Estic profundament agraïda no només per haver pogut conèixer el sistema mèdic de Senegal i haver ajudat en tot el que he pogut, sinó per poder conèixer un gran país amb més grans persones. A nivell de creixement personal és una experiència indescriptible i molt recomanable per a tothom. Encara que puguin sorgir petits entrebancs, tot té solució i sempre et fa créixer.